

Aby život vyhrál, potřebuje také nás

Max Ščur

Radek Hýl je táta dvou dětí, učitel angličtiny, křesťan, klimatický aktivista a spoluzakladatel křesťanské iniciativy Společný domov, která se mimo jiné inspiruje encyklikou *Laudato si'* papeže Františka. Také musíme na Radka prozradit, že byl jedním z těch přátel, kteří od začátku podporovali vznik našeho časopisu!

Abychom dopřáli „sluchu křiku země“

Milý Radku, řekni nám prosím víc o iniciativě Společný domov...

Velmi rád. „Ekumenická síť Společný domov“ je organický projekt, který připomíná přírodní struktury: roste a vyvíjí se podle potřeb lidí, které propojuje. Má sloužit stvoření a péči o něj. Potřebujeme vrátit rovnováhu životnímu systému, který nám byl Bohem svěřen a který jsme svým smýšlením a konáním značně narušili, hlavně od doby průmyslové revoluce.

Jmenujeme se „ekumenická síť“, chceme tedy být jako pavučina, neviditelně, ale přitom pevně propojující lidi křesťanských hodnot v Česku a na Slovensku, kteří vnímají současnou ekologickou a klimatickou krizi a svým bytím na Zemi chtějí přispět k jejímu řešení, pečovat o stvoření a o náš společný domov.

Tou druhou částí našeho názvu „Společný domov“ máme na mysli fyzický svět, veškerý život na naší planetě, mezilidské vztahy a vztah mezi člověkem, přírodou a Bohem. Sdílím myšlenku evangelického faráře Mikuláše Vymětala, který se k naší síti přidal: „Stvoření [...] pro mě znamená, že patříme dohromady. Vnímám to jako určité rozšiřující se kruhy.“ Vysvětluje, že ty kruhy se postupně šíří od naší rodiny – přes naše sousedy, okolní přírodu, naši zemi – až po zeměkouli. Celou úvahu, a úvahy dalších teologů, teoložek a duchovních, které průběžně oslovujeme, si můžete přečíst na našem webu v sekci Úvahy.¹

Jsem přesvědčen, že musíme v první řadě obnovit vztahy mezi sebou, uvnitř našich společenství, mezi různými konfesemi, a teprve potom bychom mohli tyto vztahy přetvořit v dobré konání, v dobrou péči, v onu „novou všeobecnou solidaritu“², ke které nás vybízí encyklika *Laudato si'* papeže Františka.

Založili jsme naši platformu s Matúšem Kočalkou, který studuje na Evangelické teologické fakultě Univerzity Karlovy a zajímá se o teologii stvoření a environmentální teologii. Pozorujeme oba, že v Česku a na Slovensku je spousta skvělých iniciativ v duchovním i v sekulárním světě, které pečují o přírodu a chtějí pomoci s mitigací klimatické krize, ale většinou se věnují tomuto konečnému cíli a nevěnují se vztahům mezi lidmi. Domníváme se, že nemůžeme milovat přírodu ani pečovat o řeku a hmyz, když nemáme milující a empatický vztah se svým sousedem, se svojí sestrou ze sboru, s člověkem, který zabalil náš balíček v anonymním třídučném centru za městem. A naopak, když miluji

svého bližního jako sebe sama a vnímám jeho/její potřeby, tato láska se nevyhnutelně přenesla na lásku k onomu širšímu kruhu stvoření – k hmyzu, zvířatům, řece, půdě. Až tehdy uslyšíme jejich nářek, v duchu encykliky dopřejeme „sluchu jak křiku země, tak i křiku chudých“.³

Vystoupení ze svého já a dobrovolná skromnost

Jaký má být podle Tebe největší přínos náboženských organizací v řešení klimatické krize? Mají se angažovat v oblasti vzdělání, charity, nebo i v přímých akcích občanské neposlušnosti?

Studoval jsem jeden semestr na Institutu eku-
menických studií v Praze⁴ a občas tam chodím
na přednášky. Tam jsem se dozvěděl, že církve
a náboženské organizace, ačkoliv mají staletou až
tisíciletou historií a běžně pracují s jiným chá-
páním času a transcendentností, jsou zároveň
situované v čase a v určitém místě. Například
v České republice trpí křesťanské organizace
a společenství do jisté míry stejnými neduhy,
kterými trpí společnost jako celek: mám na mysli
nerovnost mužů a žen, nadměrnou spotřebu,
závislost na fosilních palivech, odmítání solida-
rity s lidmi, kteří prchají ze svých poničených
domovů kvůli válce či klimatickým změnám,
způsobeným člověkem. V tom jsme bohužel často
zajedno s bratry a sestrami ze sekulárního světa.

Ale jako křesťané a křesťanky máme jednu
obrovskou výhodu: v naší tradici je obsažen
důraz na vystoupení ze svého já, a zejména
na dobrovolnou skromnost. Konfrontovaní
s klimatickou krizí a šestým vymíráním druhů
se musíme jako věřící navrátit k „dobrovolné
chudobě“, o které mluví teoložka Sallie McFague
ve své přednášce „Odpovědnost nábožen-
ství“.⁵ Můžeme hodně čerpat z raných křesťan-
ských církví a starších textů a myslitelů. Papež
František se už od počátku svého pontifikátu
otevřeně inspiroval u sv. Františka z Assisi.

Můžeme se více zaměřit na dobrovolnou skrom-
nost, na vztahy a péči o ně, na vzdělávání, na
sociální problémy, které se neustále zhoršují kvůli
současnému fosilnímu kapitalismu a ekonomice
zaměřené na růst. Můžeme se jako organiza-
ce i jako jednotlivci začít odklánět od fosilních
paliv: to znamená, že svoje peníze „divestujeme“,
tj. přesuneme a investujeme do projektů, kte-
ré pečují o život, respektive ho nepoškozují.

Jsem přesvědčen, že i občanská neposlušnost
neboli narušení běžného chodu světa má svoji
úlohu a může být osvětlována Bohem. V evange-
liích čteme několikrát, jak Ježíš běžný chod života
záměrně narušuje. Existuje například organizace
Christian Climate Action, která „inspirovaná
Ježíšem Kristem a vedená Svatým Duchem“
předává svědectví o „hrozícím a katastrofickém

antropogenním klimatickém kolapsu“, jak píšou
na svém webu.⁶ Organizují vigilie, bohoslužby
za obnovu stvoření, poutě, ale také akce občan-
ské neposlušnosti.

Všichni musíme změnit své smýšlení

Vnímáš tedy Ježíšovo jednání jako angažované?

Ano, pokud chápeme slovo angažovaný dle
Slovníku spisovného jazyka českého jako „zabý-
vající se problémy současného života“. Ježíš se
zabýval problémy současného života, promlou-
val dennodenně k lidem, k trpícím, k bohatým,
k ženám, k dětem, k správcům státu... a všude
hlásal novou cestu. Završil ji pro nás křesťany
nejdůležitějším aktem, svým ukřižováním a na-
ším vykoupením. Dal nám tímto naději, že život
nakonec vyhraje a již vyhrál nad smrtí. „Smertiju
smert' poprav“, slyším slova z pravoslavného
zpěvu z mého dětství, tedy „Smrtí smrt porazil“.

Pro nás křesťany i v době klimatické krize život
opět může vyhrát. Bohužel ne všichni bratři
a sestry ve víře si uvědomují, že život, aby vyhrál,
potřebuje také nás, naše modlitby, naše koná-
ní, naše nasazení. Jak mi řekl kamarád jezuita
Jan Regner při nedávné společné procházce
Olomoucí: „My jsme údy Kristovy na zemi.“

Jsou křesťanské církve rozhodnuté postavit se čelem ke klimatické krizi? Nebo převládá spíše opatrnost, protože se jedná o otázku, kterou mnozí stále považují za „politickou“?

Z mých pozorování vyplývá, že v katolické církvi
v Česku převládá opatrnost a nepochopení téma-
tu. Mám pocit, že to má i své historické kořeny,
které nedovolují římskokatolické církvi v Česku,
aby se otevřela světu.⁷ Ale jiné křesťanské církve
v Česku už mají ke klimatické krizi jasně defi-
novaný postoj, například Českobratrská církev
evangelická vydala v roce 2019 toto prohlášení:
„V Českobratrské církvi evangelické chceme
hledat všechny možné a dostupné prostředky,
abychom náš vlastní podíl na změně klimatu sní-
žili. Naše společnost se ve vztahu ke klimatickým
změnám mylně rozděluje na ‚aktivisty‘ a ‚realisty‘.
Globální změny se týkají nás všech. Nepomůže již
pouze dobrovolná skromnost jednotlivců ani změn-
y jen v jedné části světa. Všichni musíme změnit
své smýšlení a podílet se na záchraně prostředí.“⁸

V Ježíši jsem našel svůj domov, o který musím pečovat

**Konvertoval jsi ke křesťanství ve věku
25 let. Jak se to stalo a co Tě k tomu
vedlo, že ses stal věřícím?**

Byl jsem pokřtěn v římskokatolické církvi na
Velikonoce roku 2011 v akademické farnosti

Nejsvětějšího Salvátora v Praze. Moje cesta k Ježíši byla ale delší. Už jako kluk vyrůstající v Bulharsku (moje maminka je Bulharka) jsem chodil v neděli na bohoslužby a opájel se vizuálními vjemy a pravoslavnými zpěvy, některé z nich jsou přes tisíc let staré... Byla to absolutní krása, která byla pro malého kluka jedinečná, i když jsem jí zcela nerozuměl.

Pokračovalo to mým „návratem“ do Česka před čtrnácti lety, znovuobjevením domova a lásky. Seznámil jsem se v Praze se svojí budoucí ženou, bohemistkou Héléne z Francie. Zrání naší lásky bylo spojené se zráním naší víry. Podle očekávání jsem po konverzi prošel částečnou ztrátou nevinosti, o které mluví Paul Ricoeur, a pak znovuobjevením oné zralejší „druhé naivity“⁹, jasnějšího prozření co do své úlohy jako věřícího. Bylo to právě kolem roku 2018: to už jsme měli malého syna a začali jsme číst články o ekologické krizi a posléze i encykliku *Laudato si'* papeže Františka.

Mé přesvědčení je následující: skrze Ježíše a v Ježíši jsem našel svůj domov a nyní, v příštích 30 letech svého aktivního života,¹⁰ musím o tento domov pečovat, abych zamezil „bezdomoví“, tj. ztracení domovů, o kterém píše ve své úvaze environmentální teolog Jan Zámečník.¹¹

Potřebujeme objevit nový způsob, jak spolu mluvit

Věříš, že se nám všem nakonec podaří změnit postoj lidí k našemu společnému domovu?

Byl bych opatrný s formulací „změnit postoj lidí“. Změnit postoj lidí nějakou indoktrinací, když lidi zavalíme fakty, to moc dobře nejde. Nedávno jsem četl recenzi na novou knihu *How Minds Change* od psychologa Davida McRaneyho,¹² který dokládá, že nejde změnit postoje a přesvědčení lidí cestou „faktů a důkazů“. Recenze zmiňuje, že jedna z možných cest vede skrze „vyprávění příběhů“.

Sám věřím, že potřebujeme objevit nový jazyk, nový způsob, jak spolu mluvit, jak znovuobjevit náš společný domov, znovuobjevit stvoření. Nevím přesně, jak se to stane, a vím, že to bude pracné a trnité. Vidíme válku v Evropě, způsobenou a udržovanou naší závislostí na fosilních palivech, vidíme, jak každým dnem ztrácíme život a biodiverzitu, neudržitelně dolujeme kovy pro naše mobily, toustovače a auta, dál pumpujeme do atmosféry tuny skleníkových plynů,¹³ a proto každým dnem ztrácíme další a další domovy!

Ale ve svých rozhovorech s lidmi, které potkávám, slyším a vidím zárodky obnovy: lidé mají úžasné nápady a úctu k životu. Naše Ekumenická síť Společný domov chce tuto nově se rodící solidaritu se stvořením u lidí v Česku a na Slovensku prohloubit a umocnit. Proto pokud znáte někoho, kdo sdílí křesťanské hodnoty a komu by náš projekt dával smysl a byl sympatický, řekněte jí/mu o nás! ●

Poznámky

1 <https://www.spolecny-domov.cz/uvahy.php>

2 *Laudato si'*, odstavec 14.

3 *Laudato si'*, odstavec 50.

4 <https://www.iespraha.cz/>

5 Sallie McFague, Odpovědnost náboženství, v: Dunne, John D., Goleman D. (ed.), *Ekologie, etika a změna klimatu. Dalajlama v dialogu se světovými odborníky*. Vyšehrad 2020, s. 128.

6 <https://christianclimateaction.org/>

7 Existují ale i dobré znaky: aktuálně probíhá Synodální cesta, během které se církve snaží zmapovat potřeby věřících a předat tuto zpětnou vazbu dál, až do Vatikánu. Spoluzakladatel Společného domova Dominik Obruča se ve své vinořské farnosti těchto setkání zúčastnil a komunikoval potřebu, aby se církev více zabírala klimatickou krizí.

8 <https://denikreferendum.cz/clanek/29608-jako-krestane-se-nehceme-vzdat-nadeje>

9 Přednáška Petra Jandejska „Úvod do studia“,

10. 9. 2021, Strašice, Institut ekumenických studií.

11 To jest do roku 2050, kdy se většina zemí světa zavázala vrátit životní systémy do stavu rovnováhy.

12 <https://www.spolecny-domov.cz/uvaha.php?u=zamecnik>

13 *The Guardian Weekly*, 17. 6. 2022, s. 58.

14 Viz přehledné grafy z observatoře Mauna Loa

na Havaji, <https://gml.noaa.gov/ccgg/trends/>